

opusdei.org

Put otkupljenja: od grijeha do milosti

"Milost je mnogo moćnija od grijeha, jer 'gdje se grijeh povećao, milost je još više obilovala'."

19.10.2022.

Nakon što su Adam i Eva jeli plod sa zabranjenog stabla, Bog je istjerao čovjeka iz raja; a na istoku edenskog vrta postavio je kerubine i plameni mač koji se okretao na sve strane, da čuvaju put do stabla života (Post 3,24). Tako je započela drama ljudske povijesti. Muškarac i žena od tada će

lutati kao prognanici iz svoje prave domovine, čija je glavna karakteristika bila zajednica s Bogom. Kao što je Dante tako prikladno izrazio na početku svoje Božanstvene komedije: "Na pola puta kroz naš životni put / probudio sam se i našao se u mračnoj šumi / jer sam skrenuo s pravog puta." [1] Međutim, ovo putovanje nije noć bez svjetla. Bog je također izgovorio ton nade: postavit ću neprijateljstvo između tebe i žene, između roda tvojega i roda njezina; on će ti glavu gaziti, a ti ćeš mu vrebati petu (usp. Post 3,15). Kristov dolazak označit će prijelaz iz grijeha u život milosti.

Izvorna "krivnja"

Spoznaja Boga je ono što rađa osjećaj grijeha, a ne obrnuto. Ne možemo razumjeti istočni grijeh i njegove posljedice sve dok ne uspijemo cijiniti, prije svega, Božju dobrotu u stvaranju čovječanstva, kao i veličinu

naše sudbine. Katekizam Katoličke Crkve kaže: „Prvi čovjek nije samo stvoren dobrim, nego je također uspostavljen u prijateljstvu sa svojim Stvoriteljem i u skladu sa samim sobom i sa stvorenjem oko sebe, u stanje koje bi bilo nadmašeno samo slavom novog stvaranja u Kristu.”[2]

Grieh Adama i Eve stvorio je duboku pukotinu u unutarnjem jedinstvu ljudskog bića. Poslušnost ljudske volje božanskoj Volji bila je kao „ključni kamen” koji je podupirao sklad između tjelesnih i duhovnih sposobnosti ljudske prirode; kada je poremećena neposlušnošću naših prvih roditelja, cijela se građevina srušila. Kao posljedica toga, „sklad u kojem su se našli, zahvaljujući izvornoj pravdi, sada je uništen: kontrola duhovnih sposobnosti duše nad tijelom je razbijena.”[3]

Taj se prvi grijeh naziva „iskonski grijeh” i prenosi se, zajedno s

ljudskom naravi, s roditelja na njihovu djecu, s jedinom iznimkom, posebnom božanskom povlasticom, Blažene Djevice Marije. Neposluhom jednog čovjeka mnogi su postali grešnici (Rim 5,19), kaže sveti Pavao. Svakako, ova stvarnost je teško razumljiva, čak pomalo skandalozna za moralno razmišljanje našeg vremena: „Ako ja sam nisam ništa učinio, zašto bih bio optužen za ovaj grijeh?”

Katekizam Katoličke Crkve rješava ovu zabrinutost: “To je grijeh koji će se prenijeti širenjem na cijelo čovječanstvo, to jest prijenosom ljudske naravi lišene izvorne svetosti i pravednosti. I zato se istočni grijeh naziva 'grijehom' samo u analognom smislu[4]: to je 'ugovoreni' a ne 'počinjeni' grijeh – stanje, a ne čin.”[5] Razmišljajući o tome kako bolje shvatiti ovu stvarnost, Ronald Knox je napisao: „Uštedjelo bi muke kad bismo se svi složili da istočni

grijech nazovemo 'iskonskom krivnjom'. Budući da je grijeh, u umu običnog čovjeka, nešto što on sam počini, dok je krivnja nešto u što se može uključiti bez svoje krivnje.” [6]

I to je slučaj s istočnim grijehom. Naši praroditelji sagriješili su i kao rezultat toga izgubili izvornu svetost i pravednost koju im je Bog dao; njihova priroda je ostala „ranjena u prirodnim silama koje su joj vlastite, podložna neznanju, patnji i vlasti smrti, i sklona grijehu.”[7] Budući da nitko ne može ostaviti kao baštinu ono što više ne posjeduje, Adam i Eva nam nisu mogli ostaviti ono što su oni izgubili: stanje izvorne svetosti i pravednosti te cjelovitost ljudske naravi. Prenijeli su nam ljudsku narav kakva je bila u tom trenutku, ranjena grijehom. Kao što je sveti Augustin rekao: „Ništa drugo se nije moglo roditi od njih osim onoga što su oni sami bili. Njihova se narav pogoršala u skladu s veličinom osude

njihova grijeha, tako da je ono što je postojalo kao kazna kod onih koji su prvi zgriješili, postalo prirodna posljedica u njihovoj djeci.”[8]

Stoga je istočni grijeh uzrok stanja u kojem se nalazimo, zbog narušene baštine koju smo primili. Ali kao što Katekizam kaže, „iskonski grijeh nema karakter osobne pogreške ni u jednom od Adamovih potomaka.” [9] Svi mi dolazimo na svijet pogođeni njegovim posljedicama, naime, određenim neznanjem u našem intelektu, životu obilježen patnjom, podložnosti vlasti smrti i voljom sklonom grijehu i potezanju neurednih strasti. Svatko je iskusio tu rascjepkanost, tu nekoherentnost i unutarnju slabost. Koliko često odlučimo nešto učiniti, samo da bismo shvatili da to nije dobro raditi: odluka da se zdravo hranimo, da svakodnevno posvetimo vrijeme učenju jezika, da se nježnije odnosimo prema svojoj djeci, da se

ne ljutimo na roditelja ili supružnika, da se ne žalimo na svoj rad, da pomognemo siromahu ili bolesnoj osobi, da velikodušno pratimo najugroženije, da o drugima govorimo dobro i radujemo se njihovim uspjesima, da gledamo na druge osobe i svijet oko sebe s čistim srcem... A da ne spominjemo sve prilike kada činimo upravo ono što ne želimo: ponesemo se izljevom neopravdanog bijesa; prepuštanje lijenosti, umjesto služenja s ljubavlju; pribjegavanje laži, kako ne bi izgledalo loše; popuštanje radoznalosti na internetu...

Također doživljavamo tiraniju želja koje, žestoko tražeći prividno, ograničeno dobro (određeno zadovoljstvo, privilegiju, moć, slavu, novac, itd.), povlače za sobom oslabljenu volju. Čineći to, one odvrćaju volju od istinskog i cjelovitog dobra ljudske osobe: postizanje sreće sudjelovanjem u

Božjem životu. Na isti način, intelekt, koji bi trebao djelovati kao svjetlo koje ukazuje na naš pravi životni cilj, zamračen je i izlaže se opasnosti da postane puki instrument za postizanje onoga što je volja porobljena neurednom željom već odlučila tražiti.

Ali nije sve u čovjeku prokleta, daleko od toga. Ljudska priroda nije potpuno iskvarena i zadržala je svoju suštinsku dobrotu. Dolazimo na svijet sa „sjemenom“ svih vrlina, koje se trebaju razvijati korištenjem naše slobode, pod utjecajem Božje milosti i uz pomoć drugih. Zapravo, vrlina je više u skladu s onim što doista jesmo nego grijeh, koji je uvijek čin protiv prirode, „samoubilački čin.”[10] Kao što je Benedikt XVI. izrazio: „Ljudi kažu: 'lagao je, ali to je samo čovjek, ukrao ga je, ali to je samo čovjek.' Ali ovo zapravo nije biti čovjek. Biti čovjek znači biti velikodušan, biti dobar, biti pravedan.”[11]

Od ropstva do oslobođenja

U korijenu svakog grijeha je neka sumnja u Boga, sumnja da nas možda On ne želi ili ne može učiniti sretnima: „Je li On stvarno tako dobar kao što tvrdi da jest? Ne vara li nas?" Je li Bog rekao: Ne jedite ni s jednog drveta u vrtu? (Post 3,1), pita zmija Evu. Kad ona odgovori da nije, da im je Bog zabranio da jedu samo sa stabla usred vrta kako ne bi umrli, zmija joj u srce sije otrov nepovjerenja: Nećeš umrijeti. Jer zna Bog da će vam se oči otvoriti kad od njega budete jeli, i bit ćete kao Bog koji poznaje dobro i zlo (Post 3,4-5). U stvarnosti, iza ovog lažnog obećanja o bezgraničnoj slobodi, o apsolutnoj autonomiji volje (što je stvorenju nemoguće), krije se velika laž. Jer kada sami pokušavamo odlučiti što bi naša volja željela, bez oslanjanja na Božju pomoć i vodstvo, stvara se kora zla koja nas zarobljava i okiva, i

koja nas sprječava da budemo sretni jer nas odvaja od Boga.

Grieh je uvijek prisutna mogućnost budući da smo slobodni; samo njegovo postojanje ovisi o našoj slobodi, ali na kraju ubija slobodu. Obećava puno, a donosi samo tugu i bol. To je prijevara koja nas čini robovima grijeha (Rim 6,17). „Zlo nije stvorenje, već nešto poput parazitske biljke. Živi od onoga što otme od drugih i na kraju ubije samu sebe, baš kao što to čini parazitska biljka, kada zgrabi svog domaćina i ubije ga.”[12]

Grieh je ušao u ljudsku povijest zlouporabom slobode, a lijek za grijeh također je započeo slobodnom odlukom. „Neka mi bude po tvojoj riječi“ (Lk 1,38), izrečeno s punom slobodom, Gospa otvara novu etapu u povijesti čovječanstva, puninu vremena. Sin Božji sišao je na zemlju da dade svoj život u vrhunskom činu

slobode, rođenom iz Ljubavi: Oče moj, ako je moguće, neka me mimoide ovaj kalež; ali ne kako ja hoću, nego kako ti hoćeš (Mt 26,39). I stoga sada možemo s punom slobodom odgovoriti na njegov poziv da živimo u slavi i slobodi djece Božje (Rim 8,21).

Naša sloboda kao djece Božje omogućuje nam da dopustimo da nas naš Gospodin pogleda i izliječi, idući s poniznošću Onome koji nas iznutra obnavlja svojom milošću. „Božja volja nije čovjeku izvana nametnut zakon koji ga sputava, nego intrinzična mjera njegove naravi, mjera koja je urezana u njega i čini ga slikom Božjom, a time i slobodnim stvorenjem.”[13] Bog je zapravo Onaj koji jamči našu slobodu. Oni koji dopuste da ih Bog voli, koji se uzdaju u Njega i vjeruju u njegovu Ljubav, istinski su slobodni. Vjerom se oslobađamo ograničenja koja nam nameću sumnja, laži, sljepoća i

besmisleni svijet. Kroz nadu se rastapaju strah, malodušnost, nemir i krivnja koji nas vezuju. Kroz milosrđe ostavljamo za sobom sebičnost, pohlepu, zaokupljenost samim sobom, frustraciju i gorčinu koji ograničavaju opseg našeg života.

Božja milost

Sveti Ivan Pavao II. je u svojoj posljednjoj knjizi napisao: „Iskupljenje je božanska granica nametnuta zlu, iz jednostavnog razloga što je u njemu zlo radikalno pobijeđeno dobrom, mržnja ljubavlju, a smrt uskrsnućem.”[14] Božji odgovor našim grijesima je Utjelovljenje Gospodina našega Isusa Krista i Otkupljenje koje je On izvršio. Krist je ubijen za naše prijestupe (Rim 4,25), kaže sveti Pavao. On nas pomiruje s Bogom, oslobađa nas od ropstva grijeha i udjeljuje nam dar milosti, „besplatni dar koji nam Bog daje da bi nas

učinio sudionicima njegova trojstvenog života i sposobnima djelovati po njegovoj ljubavi.”[15] Mi se nikada ne bismo trebali naviknuti na ovu stvarnost. Milost je nezasluženi dar, sudjelovanje u božanskom životu, uvodi nas u Božju intimu punu ljubavi i omogućuje nam da djelujemo na novi način, kao Božja djeca.

Milost je mnogo moćnija od grijeha, jer gdje se grijeh povećao, milost je još više izobilovala (Rim 5,20). U poznatom romanu glavna junakinja odlazi u ispovjedaonicu i ispovijeda grijeha za koje kaže da su vrlo teški. Ali ispovjednik joj kaže: „Ne, kćeri moja,” rekao je tihim, gotovo nečujnim tonom glasa, „nisi uvrijedila Boga teže nego bezbrojni drugi ljudi. Nastojte biti ponizni, čak i kada priznajete svoj grijeh. U vašem životu jedina velika stvar bila je milost. Samo je milost uvijek velika.

Grijev sam po sebi, vlastiti grijeh, mali je i običan.”[16]

Kao što nas je uvjeravao sveti Josemaria: „Naš Otac na nebu oprašta svaku uvredu kada mu se dijete vrati, kada se pokaje i zamoli za oprost. Gospodin je tako dobar Otac da predviđa našu želju za oproštenjem i dolazi unaprijed k nama, raširivši svoje ruke natovarene milošću.”[17] Božja nam se milost izdašno udjeljuje u molitvi i sakramentima. A ako se izgubi zbog teškog grijeha, može se povratiti u sakramentu pokore.[18]

Jedna od pjesama u liturgiji Časova glasi: „Gospodine, rosom svoje milosti izliječi rane naše bolesne duše, da bismo, potiskujući zle želje, u suzama žalili svoje grijehe.”[19] Milost liječi rane grijeha u našoj duši. Ona usklađuje našu ljudsku volju s božanskom kroz ljubav prema Bogu, prosvjetljuje naš intelekt kroz vjeru i

naređuje strastima naš istinski cilj, podvrgavajući ih razumu. To je lijek za cijelo naše biće. Ukratko: „Nema ništa bolje na svijetu nego biti u milosti Božjoj.”[20]

Neki bi se ljudi mogli zapitati: „Ako je Božja milost tako moćna, zašto nema odlučujući učinak na ljude?”

Ponovno se susrećemo s otajstvom ljudske slobode. „Milost prethodi, priprema i izaziva naš slobodni odgovor. Ona odgovara na duboke čežnje ljudske slobode, poziva na njezinu suradnju i vodi slobodu prema njezinu savršenstvu.”[21] Ali ne prisiljava našu slobodu. „Onaj koji te je stvorio bez tebe, neće te spasiti bez tebe”, [22] rekao je sveti Augustin. Možda imamo pristup nuklearnoj elektrani i njezinim tisućama megavata, ali naša kuća mora biti spojena na mrežu ako želimo dobiti energiju potrebnu za svjetlo, toplinu i druge prednosti. Trebamo otvoriti svoja srca milosti s poniznošću,

zahvalnošću i kajanjem za svoje grijehе, i nastojati s ljubavlju poslušno odgovoriti na njezine poticaje. I kao što nas papa Franjo uvjerava, nikada ne bismo trebali zaboraviti da je „ova bitka slatka, jer dopušta da se radujemo svaki put kada Gospodin trijumfira u našim životima.”[23] Tako ćemo izbjeći svaki trag voluntarizma, uvijek svjesni apsolutne prednosti milosti u našem životu.

Ali također je istina da „u ovom životu ljudske slabosti nisu potpuno i jednom zauvijek izliječene milošću.”[24] „Milost, upravo zato što se nadovezuje na prirodu, ne čini nas odjednom nadljudima. Takvo razmišljanje pokazalo bi preveliko povjerenje u vlastite sposobnosti... Ako ne možemo priznati svoju konkretnu i ograničenu situaciju, nećemo moći vidjeti stvarne i moguće korake koje Gospodin od nas traži u svakom trenutku, jednom kad

smo privučeni i osnaženi njegovim darom. Milost djeluje u vremenu; obično nas preuzima i postupno nas transformira. Ako odbacimo ovu povijesnu i progresivnu stvarnost, zapravo možemo odbiti i blokirati milost, čak i ako je veličamo svojim riječima.”[25]

Bog jako poštuje našu slobodu. Kao što je kardinal Ratzinger jednom rekao: „Mislim da smo doista mogli vidjeti da je Bog ušao u povijest na mnogo nježniji način, da tako kažem, nego što bismo mi željeli. Ali i da je to njegov odgovor na slobodu. A ako želimo da Bog poštuje slobodu i odobrava je kada to čini, onda moramo također naučiti poštivati i voljeti blagost njegova djelovanja”[26] To jest, moramo voljeti blagost njegove milosti.

[1] Dante Alighieri, Božanstvena komedija, I. pjevanje, 1-3.

[2] Katekizam Katoličke Crkve, br. 374.

[3] Katekizam Katoličke Crkve, br. 400.

[4] Analogija uključuje odnos sličnosti između različitih stvari. U ovom slučaju, analogija znači da se vidi da istočni grijeh kako nam je prenesen ima sličnost s grijehom, ali da se razlikuje od osobnog grijeha.

[5] Katekizam Katoličke Crkve, br. 404.

[6] Knox, Ronald, *The Hidden Stream*, Burns i Oates, London 1952., str. 164.

[7] Katekizam Katoličke Crkve, br. 405.

[8] Sveti Augustin, *Božji grad*, knjiga XIII, III, 1.

[9] Katekizam Katoličke Crkve, br. 405.

[10] Sveti Ivan Pavao II., Apost. Exhort. Reconciliatio et Paenitentia (2. prosinca 1984.), br. 15.

[11] Benedikt XVI., Susret sa župnicima Rimske biskupije, 18. veljače 2010.

[12] Ratzinger, Joseph, Bog i svijet, Ignatius Press, San Francisco, 2000.

[13] Benedikt XVI., Homilija, 8. prosinca 2005.

[14] Sveti Ivan Pavao II., Sjećanje i identitet, Phoenix 2005.

[15] Kompendij Katekizma Katoličke Crkve, br. 423.

[16] Le Fort, G. Von, Veo Veronica, Cluny Media, Providence Rhode Island 2019.

[17] Sveti Josemaría, Susret s Kristom, br. 64.

[18] Usp. Kompendij Katekizma Crkve, br. 310.

[19] Latinski hvalospjev Večernje, utorak 25. sedmice redovitog vremena.

[20] Sveti Josemaría, Put, br. 286.

[21] Kompendij Katekizma Katoličke Crkve, br. 425.

[22] Propovijed 169, 13.

[23] Papa Franjo, Gaudete et exsultate (19. ožujka 2018.), br. 158.

[24] Isto, br. 49.

[25] Isto, br. 50.

[26] Ratzinger, Joseph, Salt of the Earth, Ignatius Press, San Francisco 1996., str. 220.

.....

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
hr-hr/article/put-otkupljenja-od-grijeha-
do-milosti/](https://opusdei.org/hr-hr/article/put-otkupljenja-od-grijeha-do-milosti/) (27.03.2025.)